

АЛАРМ 19

ШТО НИ ПОРАЧА ВЕНЕЦИЈАНСКАТА КОМИСИЈА ЗА УСТАВНИТЕ ИЗМЕНИ?

Министерот за правда Аднан Јашари на 5 август 2014 година побара мислење од Венецијанската комисија по однос на Нацрт-амандманите (од XXXIII – XXXIX) на Уставот. Мислењето кое го доби државата на 13 октомври не е обврзувачко, но еве што ветице властите: „Властите ја уверија делегацијата дека ставот на Венецијанската комисија ќе биде мошне сериозно разгледан и дека донесените препораки може да се инкорпорираат во финалниот текст на амандманите што треба да бидат поднесени до Парламентот за конечно одобрување...“

Во врска со **Нацрт-амандманот XXXIII** кој го регулира бракот, Венецијанската комисија, меѓу другото, потенцира дека не ја гледа потребата од воведување на оваа одредба како уставна категорија: „За време на посетата во земјата, делегацијата на Венецијанската комисија беше информирана дека во законодавството веќе постои идентична дефиниција за бракот. Според тоа, од правна гледна точка, се чини дека подигнувањето на оваа дефиниција на ниво на уставни начела е непотребно.“ Во однос на истиот амандман Комисијата објаснува дека кога државата воведува одредби со кои се дефинираат вонбрачните заедници, потребно е државата да даде многу сериозни причини зошто да не им даде пристап до статусот вонбрачна заедница на истополовите парови и додава: „Венецијанската комисија не е убедена дека во овој случај постои такво објаснување, односно не беа понудени никакви сериозни аргументи зошто двојките од ист пол не заслужуваат одреден вид правно признавање (различни од целосно признатиот статус на брачните двојки), барем за време на посетата на делегацијата, ниту пак беа вклучени во образложението подготвено од страна на Владата.“

Првиот коментар на Комисијата во поглед на **Нацрт-амандманот XXXIV** со кој се регулира меѓународната финансиска зона е дека истиот е формулиран нејасно. Комисијата смета дека: „Се чини дека амандманот XXXIV, онака како што е формулиран, им дава на Парламентот и на Владата комплетна слобода да направат управно тело со непознат состав и нејасни овластувања за донесување и спроведување закони во рамките на зоната“. Понатаму, Комисијата покажува поголема грижа за суверенитетот на државата отколку самата Влада: „Според мислењето на Венецијанската комисија, создавањето меѓународна финансиска зона не треба да резултира со одземање на државната власт од демократски избраните тела на републиката.“ Потребата од Нацрт-амандманот е исто така ставена под прашање: „Образложението за предлагање на амандманот XXXIV дадено од страна на Владата не објаснува кој дел од шемата за меѓународна финансиска зона треба уставно да се измени и кои конкретни одредби од Уставот ги спречуваат властите да создадат меѓународна финансиска зона преку донесување нови или изменување на постојните закони.“

Венецијанската комисија ги поздравува **Нацрт-амандманите XXXV** (со кој се регулира Државниот завод за ревизија) и **Нацрт-амандманот XXXVI** (со кој се дефинира позицијата на Банката на РМ), но ги дава следниве препораки: „...Доколку улогата на централната банка се дефинира во Уставот, тогаш соодветно би било да се признае нејзината независност за донесување одлуки, како и функционалната автономија, со

цел амандманот да оди во вистинската насока.“ Комисијата бара да се допрецизира положбата на државниот ревизор и да се обезбедат гаранции против негово арбитражно разрешување.

Во поглед на регулирањето на буџетските задолжувања и на дефицитот во **Нацрт-амандманот XXXVII**, Венецијанската комисија нагласува: „Од правна гледна точка, нејасно е како во пракса ќе се обезбеди сообразност со правилата за буџетирање. Според тоа, амандманот не појаснува дали дејствата на Владата и Парламентот, што подразбираат финансиска одговорност од страна на државата, ќе бидат подложени на одреден вид контрола (претходна или последователна) и кое тело ќе ја извршува таквата контрола.“

Венецијанската комисија поздравува одредени аспекти од **Нацрт-амандманот XXXVIII**, но упатува и сериозни задршки во поглед на избалансираноста на составот на Судскиот совет: „...соодносот на судиите во однос на другите членови во Судскиот совет е 10 спрема 5. Според тоа, не само што судиите се „суштински елемент“ или „мнозинство“ во Судскиот совет, туку тие претставуваат и квалификувано мнозинство (двотретинско) и следствено „имаат одлучувачко влијание“. Понатаму, Комисијата смета дека директните етнички квоти може да се гледаат како можен механизам за обезбедување правична застапеност на заедниците, и покрај тоа што ваквите механизми треба да се од времен карактер и предлага: „Властите мора да размислат дали треба да постојат етнички квоти во однос на останатите членови на Судскиот совет избрани од Парламентот.“

Проширувањето на надлежноста на Уставниот суд преку **Нацрт-амандманот XXXIX** е поздравено од Комисијата со препорака за внимателност: „Комисијата смета дека воведувањето на нов правен лек од тој вид бара претпазлива подготовка, усвојување на процедурални правила, развој на нови методи за работа, вработување и обука на судски службеници и административни помошници итн.“ Комисијата практично бара подобрување на амандманот во секој аспект (проширување на опфатот на правата; носење закон за уставниот суд; допрецизирање на терминологијата на амандманот).

Оценката, пак, на Венецијанската комисија за контекстот во кој се носат измените е следна: „Венецијанската комисија забележува дека уставните амандмани се предложени во отсуство на опозицијата во Парламентот.“ „Имајќи ја предвид актуелната политичка ситуација, Венецијанската комисија смета дека не е најидеалниот момент за воведување уставни амандмани. Во принцип, опозицијата треба да го изрази своето мислење во Парламентот, а бојкотот е оправдан само во исклучителни ситуации. Од друга страна, процесот на измена на Уставот налага широка политичка поддршка. Дури и кога владејачката коалиција го има потребниот број гласови во Парламентот за да ги донесе овие амандмани, тоа не ја ослободува Владата од обврската да организира вистинска и сеопфатна дебата со сите засегнати страни...“